

Kerkrechtelijke aspecten van kinderen die bij gescheiden ouders wonen

Advies van het Deputaatschap Kerkrecht aan kerkenraden

Kerkrechtelijke aspecten van kinderen die bij gescheiden ouders wonen

De adviesvraag

Indien een echtpaar scheidt en er zijn kinderen uit dit huwelijk geboren, bij welke ouder dienen we de kinderen in de ledenadministratie op te nemen waardoor duidelijk is wie verantwoordelijk is en waar de pastorale zorg gegeven moet worden? Deze vraag wordt gesteld in het gegeven dat beide ouders lid zijn/blijven van de gemeente. En wanneer één van beide ouders de gemeente verlaat.

Het advies

Uitgangspunt van de wetgever is dat beide ouders, ook na een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed, gezamenlijk het ouderlijk gezag behouden. Slechts in grote uitzonderingssituaties wordt het eenhoofdig ouderlijk gezag door de rechtbank uitgesproken. Daarvan is slechts sprake na bijvoorbeeld incest, mishandeling, etc. of langdurige afwezigheid van enige vorm van contact of communicatie.

De situatie dat na een echtscheiding of scheiding van tafel en bed de kinderen bij een van de ouders verblijven, doorgaans de moeder, en de ouder bij wie de kinderen verblijven er voor kiest het bewijs van lidmaatschap op te vragen, stelt de kerkenraad voor een dilemma. Uitgangspunt is dat in elke echtscheidingsbeschikking en beschikking tot scheiding van tafel en bed de rechtbank uitspreekt waar de hoofdverblijfplaats van de kinderen is. Het is onderdeel van het zogeheten ouderschapsplan dat de ouders zo mogelijk in overleg met de kinderen dienen op te stellen over de invulling van de zorg en het contact.

Lukt het de ouders niet een ouderschapsplan op te stellen, dan spreekt de rechtbank tenminste uit wat de hoofdverblijfplaats is van de kinderen en hoe de zorg- en contactregeling eruit ziet. Doordat de ouders beiden het ouderlijk gezag behouden, moet bij een schoolkeuze, de aanvraag van een paspoort, maar ook voor het opvragen van een bewijs van lidmaatschap en afgifte van de doopbewijzen van de kinderen toestemming van de andere ouder bij wie de kinderen niet het hoofdverblijf hebben, worden verkregen.

De wet kent een speciale voorziening om, ook na de echtscheiding, de kinderrechter in een snelle procedure te verzoeken om een beslissing te nemen over die punten waarbij de ouders die gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen, niet tot overeenstemming kunnen komen, zoals bijvoorbeeld het opvragen van de doopbewijzen in combinatie met een bewijs van lidmaatschap.

Het is verstandig dat een kerkenraad zich op het standpunt stelt dat beide ouders een gezamenlijk besluit moeten presenteren. Is die overeenstemming er niet, dan kan de kerkenraad hierin feitelijk geen beslissing nemen nu het gezamenlijk ouderlijk gezag met zich meebrengt dat alleen de ouders gezamenlijk in deze een eensluidend verzoek bij de kerkenraad kunnen neerleggen.

Is dat gelijkkluidende verzoek er niet, dan dient te kerkenraad zich te distantiëren en geen doopbewijzen af te geven. Ouders dienen dan gezamenlijk tot een eensluidend standpunt te komen en bij gebreke daarvan zich te wenden tot de kinderrechter, voor zover andere mogelijkheden voor geschillenbeslechting, zoals een mediation, niet tot de mogelijkheden behoren. Zou de kerkenraad namelijk aan het verzoek van de ene ouder die de bewijzen van lidmaatschap in combinatie met de doopbewijzen van de kinderen opvraagt, gehoor geven, terwijl de andere ouder die lid blijft van de Gereformeerde Gemeente daar bezwaar tegen heeft, dan zou de kerkenraad onrechtmatig kunnen handelen jegens de ouder die lid blijft van de eigen gemeente. Dat kan uiteraard niet de bedoeling zijn.

Als de ouder die lid blijft van de eigen gemeente instemt met het verzoek tot afgifte van de doopbewijzen omdat de kinderen hun hoofdverblijfplaats hebben bij de ander ouder die lid wordt van een ander kerkgenootschap, dan zal de kerkenraad dit standpunt van beide ouders moeten respecteren. Uiteraard is daar ruimte voor een gesprek met de ouder die belijdend lid van de Gereformeerde Gemeente blijft, maar er is juridisch geen ruimte om dit standpunt te negeren.

In het geval er een eenhoofdig ouderlijk gezag is, zal uiteraard de ouder die bij uitsluiting het ouderlijk gezag uitoefent de beslissing nemen in deze.

Een andere vraag is nog op welk adres de kinderen worden ingeschreven en eventueel in een informatieboekje van de gemeente worden vermeld. Om niet alleen praktische en feitelijke redenen dient dit altijd de werkelijke verblijfplaats of de hoofdverblijfplaats van de kinderen te zijn. Dat kan dus ook het adres zijn van de ouder die inmiddels geen lid meer is van de kerkelijke gemeente.

In een voorkomend geval kan het verzoek van de ouder tot afgifte van het bewijs van lidmaatschap worden gehonoreerd zonder dat het bewijs van lidmaatschap van de bij hem of haar wonende kinderen wordt afgegeven, omdat de andere ouder die het ouderlijk gezag eveneens uitoefent, daar niet mee instemt. Dit is een conflict waar de kerkenraad wel een pastorale benadering kan kiezen, maar het betreft uiteindelijk een juridisch conflict dat door de kinderrechtster en niet door de kerkenraad dient te worden beoordeeld.